

1. PERUSTIEDOT KOHTEESTA	
1.1. Maisema-alueen nimi	Kodisjoen kirkonkylän kulttuurimaisema
1.2. Maisema-alueen uusi nimi	Kodisjoen kulttuurimaisema
1.3. Kunta	Rauma
1.4. Pinta-ala	1020 ha
1.5. Aikaisemmat inventoinnit [tekijä, vuosi, arvo]	RKY1993; Kodisjoen kirkonkylän kulttuurimaisema Lauri Putkonen, 2005, Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristöt; Kodisjoen kirkonkylän kulttuurimaisema, Kirkonkylän torpat
1.6. Päiväysinventoijan nimi	Jenny Alatalo
1.7. Päiväysinventoinnin pvm	8.3.2013
1.8. Arkistointipaikka	
2. MAISEMAMAAKUNTA JA -SEUTU	
2.1. Maisemamaakunta ja -seutu [Mietintö 66/1992]	Lounaismaa / Ala-Satakunnan viljelyseutu
2.2. Maisematyyppi [Maakunnallinen maisemaselvitys]	(Satakunnan kankareseutu)
2.3. Kuvailuteksti [Lyhyt kuvaus maisemamaakunnan ja -seudun tyypillisistä piirteistä]	Lounaismaan maiseman peruselementit vaihtelevat rikkonaisesta saaristosta ja kumpuilevista, osittain paljastuneista kallioalueista laajoihin tasaisiin, viljaviin savikkoalueisiin, joilla lukuisat joet kiemurtelevat. Ala-Satakunnan viljelyseutu on perusluonteeltaan vaurasta viljelyaluetta, mutta Lounaiseen viljelyseutuun verrattuna siellä on runsaasti karuja, metsäisiä ja soisia syrjäseutuja. Seudun karuja maisemapiirteitä edustavat suot ja metsät keskittyvät Pyhäjärven lounaispuolella olevalle karulle rapakivigraniittialueelle ja viljelymaisemat sijaitsevat yleensä viljavilla savikkoalueilla Kokemäenjokilaaksossa.
3. LUONNON OMINAISPIIRTEET	
3.1. Maa- ja kallioperä	Suurin osa maisema-alueesta sijoittuu rapakivigraniitin alueelle. Luoteessa on kapeahko kaistale mikroliinigraniittia. Pohjamaalajeiltaan alue on vaihteleva. Alueen keskellä on kallioma-alue ja sen reunoilla on kalliopaljastuma-alueita. Laajimmat savialueet ovat alueen koillisreunassa, Ahterin ympäristössä, mihin liittyy myös liejuisen hienorakeisen maalajin alue. Alueen yleisimmät maalajit ovat moreeni ja savi. Alueella on erittäin vähän soraa ja hiekkaa. Kodisjoella on suhteellisen vähän soita, kun verrataan maamme muihin osiin.
3.2. Vesistöt ja ranta-alueet	
3.3. Luonnonhistorian erityispiirteet	
3.4. Kasvillisuustyytit	Kodisjoki kuuluu pääosin eteläboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen. Aivan kylän lounais- ja länsipuolella kulkee rehevämmän hemiboreaalisen vyöhykkeen raja. Kodisjoen metsät ovat suurimmaksi osaksi mustikkatyyppin tuoretta kangasmetsää. Lounaismaalle tyypilliset lehdot on raivattu aikoinaan viljelykäyttöön, minkä takia niitä on enää vähän Kodisjoella. Lehtomaisia kankaitakin on melko vähän ja laajoilla kallioalueilla on monin paikoin kuivahkoja kalliomänniköitä. Perinne- ja kulttuurikasvillisuus sijoittuvat pääosalta maisema-alueelle. Tällaisia ovat mm. Kuusiston haka- ja laidunalue sekä Sahalankulman niittymaisema.
3.5. Arvokkaat luontokohteet	Otajärvi kuuluu lintuvesiensuojeluohjelmaan sekä Natura 2000-verkoston. Otajärvi on tärkeä vesilintujen pesimäalue ja järvellä on myös merkitystä lintujen sulkasato- ja ruokailualueena, muuonakaisena levähdyspaikkana sekä riistavetenä. Otajärven kasvillisuuden erikoispiirteinä on sekä rehevien että karujen eliölajien esiintyminen samalla järvellä. Otajärven rannalla on neljä yksityisen maalla olevaa luonnonsuojelualuetta. Alueella on jääkauden muokkaamia silokalliota ja neljä kalliota on osoitettu arvokkaina kallioalueina (ge2) Satakunnan maakuntakaavassa.
3.6. Eläimistö ja kasvilajisto	Alueen perinnemaisemilla on tavattu ns. perinnebiotooppien lajistoon kuuluvia muinaistulokkaita, viljelykarkulaisia ja kulttuurilajeja. Kodisjoen keskustan osayleiskaavan liittyvässä luonto- ja maisemaselvityksessä kerrotaan, että Kodisjoen alueella on havaintoja valtakunnallisesti uhanalaisista kasveista; ruiskattara ja pahaputki. Valtakunnallisesti uhanalaisista eläimistöä alueella on havaintoja tai pesii; merikotka, räyskä, kuikka, kalasääski ja metso.
3.7. Ilmasto	Alue kuuluu rannikkovyöhykkeeseen, jossa on ominaista ilmasto-olojen jyrkkä muuttuminen siirryttäessä mereltä mantereelle ja päinvastoin. Kodisjoen ilmasto kuuluu siis merellisen ja mantereen ilmastotyyppien vaihtumisvyöhykkeeseen.
3.8. Maisemarakenne	Kodisjoen kylä sijaitsee pienipiirteisesti vaihtelevassa mäki- ja purolaaksomaisemassa, rinteitä ja lakialueita myötäillen. Maisemaa rytmittävät jyrkästi kohoavien kallioiden ja mäkien välissä olevat pellot ja niityt. Keskeistä Ahterin viljelysaukeata ympäröivät seudulle tyypilliset kallioiset, pienipiirteisesti vaihtelevat metsämaat.
4. KULTTUURISUUS OMINAISPIIRTEET	
4.1. Arkeologinen kulttuuriperintö	Kodisjoen pitkästä asutushistoriasta kertovat useat muinaisjäännöslöydöt. Maisema-alueella sijaitsee 12 pronssikautista muinaisjäännöstä. Osa muinaisjäännöksistä on röykkiöitä, osa hautaröykkiöitä ja yksi kuppikivi. Maisema-alueen läheisyydessä on useita samanikäisiä muinaisjäännöksiä.

4.2. Maiseman kulttuurihistoria	Kodisjoen kylämäisen asutuksen uskotaan syntyneen jo 1200-luvulla, mutta ensimmäiset merkinnät alueen taloista ovat vuodesta 1540 lähtien. Silloin kylässä oli 10 veroa maksavaa taloa. Ensimmäinen varma tieto Kodisjoen asutuista paikoista on 1700-luvun lopulta, jonka perusteella voidaan olettaa asutuksen sijainneen samoilla paikoilla 1500-luvulta lähtien. Maiseman alkuperäinen rakenne on pysynyt suhteellisen vakaana: kylätontit ja avoin viljelymaisema ovat säilyneet lähes ennallaan. Asutus on keskittynyt liikenteelliseen solmukohtaan ja kylätontit ovat jääneet pääteiden risteykseen. Osa 1700-luvulla olleista tielinjoista on vielä olemassa ja käytössäkin, esim. nykyinen pohjoiseen päin (Raumalle) johtava tielinja kulkee edelleen Kodisvuoren kohdalle asti suurin piirtein samoilla sijoillaan samoin kuin Lapintie. Kodisjoen kylämaisema säilyi suhteellisen alkuperäisenä 1900-luvun alkuun asti, jonka jälkeen kylärakenne tien vieressä väljeni ja muuten torppien ja mäkitupien osalta pohjoisessa tiivistyi ja laajeni. Toisen maailman sodan jälkeen kylän painopiste muuttui kirkon ja Rauman tien läheisyyteen. Tämä alue kaavoitettiin, jolloin peltotilkut ja mäkitupa-alue rakennettiin rivi- ja omakotitaloalueeksi. Kodisjoella oli 1900-luvun alussa vielä paljon enemmän kosteikkoja / niittyjä Kodisjoen varrella. Lähinnä asutuksen lähellä ylärinteiden alueet olivat
4.3. Maiseman kannalta merkittävät elinkeinot	Pitkään jatkunut maanviljelys.
4.4. Rakennettu ympäristö	Maisema-alueen nykyinen asutus on edelleen melko tiivistä kylän keskustassa, mutta rakennuskanta on uusiutunut voimakkaasti. Taajaman ulkopuolella maisemaa hallitsevat pienimittakaavainen asuinrakentaminen, useat talusrakennukset sekä tilusten keskellä olevat maatilojen talouskeskukset.
4.4.1. Alueelle tyypillinen ja perinteinen asutustyyppi	Kodisjoen rakennetussa ympäristössä näkyvät niin satakuntalaiset kuin varsinaissuomalaisetkin piirteet. Alueen alkuperäinen asutus oli keskittynyt tien varteen nauhamaisesti ja pihat olivat umpinaisia aina 1900-luvulle asti.
4.4.2. Nykyisen asutuksen suhde muinaisjäänösten sijaintiin	Alueen monista muinaisjäänöksistä suurin osa sijaitsee alueen reunoilla, muusta maastosta selvästi erottuvilla korkeilla / korkeammilla paikoilla. Neljä muinaisjäänöstä sijaitsee nykyisen asutuksen läheisyydessä tai osittain talojen pihapiireissä.
4.4.3. Rakennetun ympäristön inventoinnit	RKY1993; Kodisjoen kirkonkylän kulttuurimaisema Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristöt; Kodisjoen kirkonkylän kulttuurimaisema, Kirkonkylän torpat Alueella on tehty kattava rakennusinventointi vuonna 1999, jossa on inventoitu kaikki ennen vuotta 1940-rakennetut asuinrakennukset pihapiireineen. Inventoituja kohteita on noin 40. Ydinkeskustan alueella on myös inventoitu 1940-1950-luvun kohteet. Suojelukohteet; Käräjämäki, Kauppi (Kodisjoki), Mikola, Kodisjoen kirkko ja Kodisjoen koulu (Heikkilä).
4.4.4. Muita maiseman kannalta merkittäviä rakennuksia ja rakenteita	Laitilantien tuntumassa Kodisjoen keskustan eteläpuolella on yksi Satakunnassa säilyneistä tuulimyllyistä. Mylly on rakennettu vuonna 1884. Hiidenkiukaita ja kiviröykkiöitä tunnetaan Kodisjoen alueella jopa 68 kappaletta. Laitilantien varressa sijaitsee Ristimäen hyvin säilynyt sotamiehen torppa. Parityyppinen päärakennus lienee 1800-luvun alkupuolelta. Pihaa rajaa toiselta sivulta talusrakennus ja kolmannelta Sjömanin torppa. Samalla mäellä on muitakin entisiä torppia ja käsityöläisten asuinrakennuksia. Seppä Isak Grundströmin torppa on alueelle tyypillinen käsityöläisasumus. Torppa on kunnostettu museokäyttöön. Sen suojissa on täydellinen kyläsuutarin verstaas. Pihassa on pajarakennus. Alueen perinnemaisema-alueet, katajaa kasvavine niittyinen, tuovat maisemalle selvän paikallisen leiman. Eri puolella Isonpuolen pelloilla on kauniita maisema puita (mäntyjä). Peltomaisemaa rikastuttavia kivikkoiset saarekkeet ja peltojen vaihtumisvyöhykkeet, joilla kasvaa katajaa ja muuta puustoa.
4.5. Perinnemaisemat	Kodisjoen Ketolan alueella on kaksi perinnemaisema-alueita, LUMO-yleissuunnittelukohdetta (perinnebiotooppi)
4.6. Identiteettitekijät, symbolitekijät	Keskustan perinnemaisema-alueet
4.7. Matkailu- ja virkistyskäyttö	Alueella on luontopolku, jonka varrella on näköalatorni. Luontopolun varrella sijaitsee useita muinaishautoja. Otajärven rannalla on lintutorni.
4.8. Kuvailu, kulttuuripiirteet	Alueella on vanhaa maisemaa, jossa on muinaishautoja ja vanha käräjäpaikka. Kodisjoki edustaa pienipiirteistä rannikkomaista kulttuurimaisemaa, missä vanha asutus on keskittynyt alueen keskellä olevalle kallioiselle alueelle. Viljelykäytössä olevia peltoalueita ympäröivät melko jyrkästikin nousevat metsäiset kallioalueet. Asutuksen laitamilla on kauniita katajaisia luonnontilaisia alueita ja niittyjä, joissa osassa on pronssikautisia muinaisjäänöksiä. Alueella on säilynyt paljon inventoitua ja arvotettua rakennuskantaa. Osa rakennuksista on tyhjillään, mikä on uhkatekijä niiden säilymiselle.
5. MAISEMAKUVA	
	Kodisjoen kylän asutus on keskittynyt suurimmaksi osaksi alueen keskellä oleville melko pienille kallioalueille. Kylän ja asutuksen ympärillä aukeavat kumpuilevassa maastossa viljely- ja peltoalueet. Rinteiltä alkavat pellot laskevat kohti Kodisjokea ja muita suurimpia oja. Maisemat ovat melko pienipiirteisiä ja näkymät rajattuja. Laajin osittain avoin näkymä on Kivijärven peltoaukean kohdalla. Pelloilla kulkevien ojien ja Kodisjoen reunoilla kasvaa erikokoista pensas- ja puukasvillisuutta, minkä seurauksesta avointa ja yhtenäistä näkymää alueen pelloille ei aukea. Kodisjoen kylän läpi virtaavaa jokea ei varsinaisesti näy, muulloin kuin keväällä tulva-aikaan, jolloin vesi nousee pelloille. Kodisjoen maisemalle on tyypillistä peruskallion paljastumat, kivikot ja korkeuserot. Pelto- ja viljelykäytössä olevat alueet kumpuilevat ja keskellä peltoaluetta saattaa olla kalliojaljastumia, kivikoita, joissa kasvaa puita, pensaita ja alueella tyypillisesti katajaa. Tasainen viljelyalue on Paltilanluhdan alueella. Tällä alueella ojien varret ovat jonkin verran pusikoituneet. Viljelyalueet ovat osin melko rikkonaisia, mutta ne seurailevat tiukasti maastonmuotoja ja vaihtumisvyöhykkeiden kautta muuttuvat metsiksi ja kallioalueiksi.
6. RAJAUS	Kodisjoen maisema-alueen raja kulkee pohjoisessa Lapintien vartta, ulottuen Rootniitun pohjoispuolelle. Maisema-alueen raja kulkee etelään päin mentäessä kallion reuna-alueella. Etelässä alueen raja kulkee Otajärven rannassa, josta se nousee pohjoiseen päin Kertunmetän suoalueiden läpi. Lännessä raja kulkee Ihodontien ja Isovuoren länsipuolella kiertäen peltojen laidoilla olevat pienemmät metsäiset mäet. Alueen rajaus on lähes sama kuin Museoviraston vuoden 1993 valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön rajaus (RKY 1993).

7. KUVAILUTEKSTI

Maisemakuva:

Kodisjoen maisema-alue edustaa hyvin Etelä-Satakunnan kankareseutua, jossa kallioisuus, rannikkomaisuus ja pienipiirteisyys kuuluvat maisemakuvaan. Kodisjoen kylä sijaitsee pienipiirteisesti vaihtelevassa mäki- ja puolaaksomaisemassa. Mosaiikkimaisesti vaihtelevat pellot, metsät ja asutus myötäilevät rinteitä ja lakialueita. Maisemaa rytmittävät jyrkästi kohoavien kallioiden ja mäkien välissä olevat pellot ja niityt. Laajimmat yhtenäiset peltoalueet keskittyvät Kodisjoen varteen.

Alueella on ollut varhaista asutusta, josta on merkinä useita muinaishautoja sekä vanha käräjäpaikka. Kodisjoki edustaa pienipiirteistä rannikkomaista kulttuurimaisemaa, missä asutus on keskittynyt alueen keskellä oleville teiden yhdistämille kallioisille kumpareille. Viljelykäytössä olevia peltoalueita ympäröivät melko jyrkästikin nousevat metsäiset kallioalueet. Pieni kyläkeskus on säilyttänyt perinteisen ilmeensä, vaikka ympäristöön sopimatonta uudisrakentamista on tapahtunut eri aikoina. Uudisrakentaminen sijoittuu paikoin maiseman kannalta keskeisille kohdille ja perinteisistä rakennuspaikoista poikkeaville alueille muuttaen vanhan kulttuurimaiseman luonnetta. Osa vanhoista rakennuksista on tyhjillään, mikä on uhkatekijä niiden säilymiselle. Asutuksen laitamilla on kauniita katajaa kasvavia alueita ja niittyjä, joilta on löytynyt pronssikautisia muinaisjäänöksiä.

Luonnonpiirteet:

Kylän ja asutuksen ympärillä aukeavat viljely- ja peltoalueet. Rinteiltä alkavat pellot laskevat kohti Kodisjokea sekä muita suurimpia oja kohden. Maisema on melko pienipiirteisiä ja näkymät rajattuja. Laajin avoin näkymä on Kivijärven peltoaukean kohdalla. Pelloilla kulkevien ojien ja Kodisjoen reunoilla kasvaa vaihtelevankorkuista pensas- ja puukasvillisuutta, minkä seurauksena avointa ja yhtenäistä näkymää alueen pelloille aukeaa melko harvoin. Kodisjoen kylän läpi virtaavaa Kodisjoki on melko pieni joki, mutta keväällä tulva-aikaan vesi saattaa nousta pellolle. Kodisjoen maisemalle tyypillistä ovat kalliopaljastumat, kivikot ja korkeuserot. Maisema-alueella viljelykäytössä olevien alueiden keskellä esiintyy kalliopaljastumia ja kivikoita, joissa kasvaa puita, pensaita ja alueella tyypillistä katajaa. Tasaisin viljelyalue on Palttilanluhdan alueella. Tällä alueella ojien varret ovat pusikoituneita. Viljelyalueet ovat osin melko rikkonaisia, mutta ne seurailevat tiukasti maastonmuotoja ja vaihtumisvyöhykkeiden kautta muuttuvat metsiksi ja kallioalueiksi.

Kodisjoen metsät ovat suurimmaksi osaksi mustikkatyyppin tuoretta kangasmetsää. Lounaismaalle tyypilliset lehdot on raivattu aikoinaan viljelykäyttöön, minkä vuoksi niitä on enää vähän Kodisjoella. Lehtomaisia kankaitakin on melko vähän ja laajoilla kallioalueilla on monin paikoin kuivahkoja kalliomänniköitä. Maisema-alueelle sijoittuu perinne- ja kulttuurikasvillisuuden alueita, joista Kuusiston haka- ja laidunalue sekä Sahalankulman niittymaisema ovat hyviä esimerkkejä. Alueella olevilla perinnemaisemilla on tavattu perinnebiotooppien lajistoon kuuluvia muinaistulokkaita, viljelykarkulaisia ja kulttuurilajeja. Esimerkkejä Kodisjoen alueella havaituista uhanalaisista kasveista ovat ruiskattara ja pahaputki. Alueen perinnemaisema-alueet niittyineen ja katajineen luovat maisema-alueelle omaleimaisen ilmeen. Eri puolella Isonpuolen pelloilla on kauniita mäntyjä maisemapuina. Peltomaisemaa rikastuttavat kivikkoiset saarekkeet ja peltojen vaihtumisvyöhykkeet, joilla kasvaa katajaa ja muuta puustoa

Maisema-alueen eteläosassa sijaitseva Otajärvi kuuluu Natura 2000-verkostoon. Otajärvi on tärkeä vesilintujen pesimäalue. Otajärvellä on myös merkitystä lintujen sulkasato- ja ruokailualueena, muuttoaikaisena levähdyspaikkana sekä riistavetenä. Alueella on havaintoja muun muassa merikotkasta, räyskästä, kuikasta, kalasääskestä ja metsosta. Otajärven kasvillisuuden erikoispiirteenä on sekä rehevien että karujen eliölajien esiintyminen samalla järvellä. Otajärven rannalla on neljä yksityisen maalla olevaa luonnonsuojelualuetta. Alueella on jääkauden muovaamia silokallioita. Neljä maisema-alueella olevista kallioista kuuluu maiseman ja luonnonarvojen kannalta arvokkaiisiin kallioalueisiin (ge2) Satakunnan maakuntakaavassa.

Kulttuuripiirteet:

Kodisjoen kylämäisen asutuksen uskotaan syntyneen jo 1200-luvulla, mutta ensimmäiset merkinnät alueen taloista ovat vuodesta 1540, jolloin kylässä oli 10 veroa maksavaa taloa. Ensimmäinen varma tieto Kodisjoen asutuista paikoista on 1700-luvun lopulta, minkä perusteella voidaan olettaa asutuksen sijainneen samoilla paikoilla 1500-luvulta lähtien. Maiseman alkuperäinen rakenne on pysynyt suhteellisen vakaana, kylätontit ja avoin viljelymaisema ovat säilyneet. Asutus on keskittynyt liikenteelliseen solmukohtaan ja kylätontit sijaitsevat pääteiden risteyksissä. Osa 1700-luvulla olleista tielinjauksista on vielä olemassa ja käytössä, esimerkiksi Lapintie. Nykyinen, pohjoiseen Raumalle päin johtava tielinjaus on pysynyt lähes samana Kodisvuoren kohdalle asti. Kodisjoen kylämaisema säilyi suhteellisen alkuperäisenä 1900-luvun alkuun asti, jonka jälkeen kylärakenne tien vieressä väljeni, mutta torppien ja mäkitupien osalta pohjoisessa tiivistyi ja laajeni. Toisen maailmansodan jälkeen kylän painopiste siirtyi kirkon ja Raumantien läheisyyteen. Myöhemmin alue kaavoitettiin, jolloin peltotilkut ja mäkitupa-alue rakennettiin rivi- ja omakotitaloalueeksi. Kodisjoella oli 1900-luvun alussa vielä melko paljon kosteikkoja sekä niittyjä Kodisjoen varrella. Asutuksen lähellä olleet pellot sekä ylärinteiden kuivemmat alueet olivat viljelykäytössä, kuten 1700-luvun lopussakin.

Hiidenkiukaita ja kiviröykkiöitä tunnetaan Kodisjoen alueelta jopa 68 kappaletta. Laitilantien tuntumassa, Kodisjoen keskustan eteläpuolella on yksi Satakunnassa säilyneistä tuulimyllyistä. Mylly on rakennettu vuonna 1884. Laitilantien varressa sijaitsee Ristimäen hyvin säilynyt sotamiehen torppa. Parityyppinen päärakennus lienee 1800-luvun alkupuolelta. Pihaa rajaa toiselta sivulta talousrakennus ja kolmannelta Sjömanin torppa. Samalla mäellä on muitakin entisiä torppia ja käsityöläisten asuinrakennuksia. Seppä Isak Grundströmin torppa on alueelle tyypillinen käsityöläisasumus. Torppa on kunnostettu museokäyttöön ja sen suojissa on täydellinen kyläsuutarin versta. Pihassa on pajarakennus.

8. ARVIOINTI	
8.1. Arvoluokka	Maakunnallisesti arvokas
8.2. Arviointiteksti	Kodisjoen kulttuurimaisema on edustava kokonaisuus Etelä-Satakunnan kankareseudun karusta ja pienipiirteisestä maisemasta. Mosaiikkimaisuus ja vaihteleva maisemakuva ovat seudulle tyypillisiä piirteitä. Alueella on pitkä maanviljely- ja asutushistoria, sekä merkittäviä luonnonarvoja ja rakennusperintöä.
9. LIITTEET	
9.1. Karttaliitteet	
9.2. Valokuvat	7623, Näkymä Isopuolentieltä Laitilantielle koilliseen.
	7611, Näkymä luoteeseen
	7605, Näkymä länteen.
	8024, Näkymä Ihodentieltä itään.
	7634, Näkymä koilliseen.
	7647, Näkymä kaakkoon.